

CONSTITUTIONAL LEGAL CULTURE — THE MAIN FACTOR OF THE DEVELOPMENT OF NEW UZBEKISTAN

Lutfullayeva Feruza Boboqulovna

Law teacher at the M.S.Vosiqova Academic Lyceum under the Tashkent State
University of Law, Independent Researcher

Flutfullayeva578@gmail.com; +998998517855

Annotation: The article analyzes the modern interpretation of constitutional legal culture, its role in the development of society and its impact on the system of public administration based on theoretical sources. The role of constitutional culture as a determining factor in the process of constitutional reforms, strengthening the activities of democratic institutions, protecting human rights and forming a legal state in the era of new Uzbekistan is revealed. Also, the development prospects of this institution are highlighted based on scientific views related to foreign experience, global trends, the theory of constitutionalism, and the concepts of civil society.

Keywords: constitutional legal culture, constitutionalism, democratic institutions, civil society, legal consciousness, New Uzbekistan, legal reforms, social modernization.

KONSTITUTSIYAVIY HUQUQIY MADANIYAT — YANGI O‘ZBEKISTONNI RIVOJLANTIRISHNING ASOSIY OMILI

*Lutfullayeva Feruza Boboqulovna – TDYU huzuridagi M.S.Vosiqova nomidagi
akademik litseyning huquq fani o‘qituvchisi, Mustaqil izlanuvchi*

flutfullayeva578@gmail.com; +998998517855

Annotatsiya: Maqolada konstitutsiyaviy huquqiy madaniyatning zamonaviy talqini, uning jamiyat taraqqiyotidagi o‘rni va davlat boshqaruvi tizimidagi ta’siri nazariy manbalar asosida tahlil qilingan. Yangi O‘zbekiston davrida konstitutsiyaviy islohotlar, demokratik institutlar faoliyatini kuchaytirish, inson huquqlarini himoya qilish va huquqiy davlatni shakllantirish jarayonida konstitutsiyaviy madaniyatning determinativ omil sifatidagi roli ochib berilgan. Shuningdek, xorijiy tajriba, global

tendensiyalar, konstitutsionalizm nazariyasi, fuqarolik jamiyati konsepsiyalari bilan bog‘liq ilmiy qarashlar asosida mazkur institutning rivojlanish istiqbollari yoritiladi.

Kalit so‘zlar: konstitutsiyaviy huquqiy madaniyat, konstitutsionalizm, demokratik institutlar, fuqarolik jamiyati, huquqiy ong, Yangi O‘zbekiston, huquqiy islohotlar, ijtimoiy modernizatsiya.

Konstitutsiya har bir demokratik davlatning siyosiy-huquqiy poydevorini tashkil qiladi. Ammo bu hujjat faqat qabul qilish bilan emas, balki jamiyatning barcha qatlamlari tomonidan uning ruhini chuqur anglash, undagi normalarni amalda qo‘llash orqali o‘z haqiqiy kuchini namoyon eta oladi. Shu jihatdan, konstitutsiyaviy huquqiy madaniyat tushunchasi zamonaviy huquqiy taraqqiyotning markazida turadi.

Bugungi kunda O‘zbekiston tub modernizatsiya jarayonlarini boshdan kechirmoqda. Yangi O‘zbekiston konsepsiyasining asosiy g‘oyalaridan biri — inson qadri, adolat va qonun ustuvorligini hayotning barcha sohalarida qaror toptirishdir. Bu vazifalarning barchasi konstitutsiyaviy-huquqiy madaniyatni yuksaltirish bilan bevosita bog‘liq. Huquqiy ong, huquqiy tafakkur va huquqqa hurmat kuchli bo‘lgan jamiyatgina yangilanayotgan davlat taraqqiyoti uchun mustahkam ijtimoiy zamin yaratadi.

Mamlakatda so‘nggi yillarda amalga oshirilgan keng ko‘lamli konstitutsiyaviy islohotlar, xususan, 2023-yilda qabul qilingan yangi tahrirdagi O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi, jamiyatda konstitutsiyaviy qadriyatlarni mustahkamlashning amaliy ifodasi bo‘ldi. Bu o‘zgarishlar aholining huquqiy savodxonligini oshirish, konstitutsiyaviy ongni yuksaltirish va demokratik qadriyatlarni chuqur singdirishni taqozo etmoqda.

Konstitutsiyaviy huquqiy madaniyat tushunchasi keng qamrovli bo‘lib, u jamiyatning huquqqa nisbatan ongli munosabati, konstitutsiyaning ijtimoiy hayotdagi o‘rni va ahamiyatini chuqur anglash, konstitutsiyaviy qadriyatlarga hurmat ko‘rsatishdan iborat. Huquqiy madaniyatni umumiy ijtimoiy madaniyatning tarkibiy

qismi sifatida baholash mumkin. Ammo konstitutsiyaviy madaniyat odatiy huquqiy bilimdan ko‘ra chuqurroq mazmunga ega bo‘lib, u jamiyatning siyosiy-huquqiy ongini belgilovchi asosiy mezonlardan biridir.

Huquqiy madaniyatning shakllanishida shaxsning siyosiy-huquqiy bilim olish darajasi, jamiyatda huquq ustuvorligi tamoyillarining qay darajada amal qilishi, huquqiy ta‘lim-tarbiya sifatining yuksakligi muhim o‘rin tutadi. Shuningdek, konstitutsiyaviy madaniyat darajasi fuqarolarning o‘z huquq va burchlarini bilishi, ularni ongli ravishda bajarishi, davlatning tuzilishi va boshqaruv mexanizmlarining mohiyatini anglash darajasi bilan belgilanadi.

Konstitutsiyaviy huquqiy madaniyatning yana bir muhim jihati — bu konstitutsiyaviy qadriyatlarning shaxs ongiga singishi va kundalik hayotda amaliy ko‘rinish kasb etishidir. Boshqacha aytganda, shaxs nafaqat Konstitutsiyada belgilangan normalarni bilishi, balki ularni hayotiy ehtiyoj sifatida qabul qilishi, o‘z xatti-harakatlarini ushbu qadriyatlar asosida qurishi ham lozim.

Yangi O‘zbekiston — bu shunchaki siyosiy shior emas, balki mamlakatni chuqur demokratlashtirishga qaratilgan keng qamrovli strategik yo‘nalishdir. Ushbu modelning markazida **inson qadri** turadi. Inson qadrini ulug‘lash esa, avvalo, uning huquq va erkinliklarini ishonchli himoya qilish, konstitutsiyaviy kafolatlarning real hayotda ishlashi bilan uzviy bog‘liqdir.

2023-yilda qabul qilingan yangi tahrirdagi Konstitutsiya Yangi O‘zbekiston taraqqiyotining huquqiy asosini yaratdi. Konstitutsiyaga kiritilgan o‘zgarishlar mamlakatda demokratik institutlarni mustahkamlash, sud-huquq tizimini takomillashtirish, fuqarolarning ijtimoiy-iqtisodiy kafolatlarini kengaytirish va davlat boshqaruvini modernizatsiya qilishga qaratilgan. Eng muhimi, yangi tahrirdagi Konstitutsiya fuqarolarning konstitutsiyaviy ongini oshirishga xizmat qiladigan ko‘plab normalarni o‘z ichiga oldi.

Konstitutsiyaning yangi tahririda inson huquqlari masalalariga alohida e'tibor qaratilgani, davlatning jamiyat oldidagi mas'uliyati kuchaytirilgani, ijtimoiy davlat tamoyillarining mustahkamlanganligi konstitutsiyaviy madaniyatni yuksaltirishni yanada dolzarb vazifaga aylantirdi. Chunki bunday huquqiy o'zgarishlar jamiyatning barcha qatlamlari tomonidan to'g'ri angatlanmas ekan, Konstitutsiyaning amaliy kuchi to'liq namoyon bo'la olmaydi.

Huquqiy madaniyat yuksak bo'lgan jamiyatda qonun ustuvorligi tamoyili mustahkam qaror topadi. Konstitutsiyaviy madaniyat esa bu jarayonning bosh mezon sifatida xizmat qiladi. Bunday jamiyatda fuqarolar o'z huquqlarini biladi, davlat organlarining faoliyatini baholashga qodir bo'ladi, huquqbuzarliklarga nisbatan murosasiz bo'lib, adolatga bo'lgan talab kuchli bo'ladi.

Konstitutsiyaviy ongning yuksalishi fuqarolarning **siyosiy faolligini** oshiradi. Bugungi global informatsion muhitda fuqarolarning davlat boshqaruvida ishtirok etishi demokratik rivojlanishning muhim sharti hisoblanadi. Yangi O'zbekistonda jamoatchilik muhokamalari, ochiq eshituvlar, jamoatchilik nazorati kabi institutlarning rivojlanishi aynan konstitutsiyaviy madaniyatning amaliy ifodasidir.

Huquqiy madaniyatni yuksaltirishda **ta'lim tizimi** asosiy rol o'ynaydi. Maktabdan boshlab Konstitutsiya asoslarini chuqur o'rgatish, yoshlarni huquqiy bilim va amaliy ko'nikmalar bilan qurollantirish zamonaviy fuqarolik jamiyati talabidir. Oliy ta'lim muassasalarida huquqshunoslik fanlarining sifatli o'qitilishi, yoshlarning huquqiy tafakkurini shakllantirish, ularda tanqidiy fikrlashni rivojlantirish konstitutsiyaviy ongni mustahkamlashga xizmat qiladi.

Bundan tashqari, **ommaviy axborot vositalari** va **internet makonining** konstitutsiyaviy madaniyatni shakllantirishdagi ahamiyati kun sayin ortib bormoqda. Axborot texnologiyalarining rivojlanishi huquqiy targ'ibotning yangi shakllarini yuzaga chiqarmoqda.

Konstitutsiyaviy huquqiy madaniyat — Yangi O‘zbekistonni barpo etishning tayanch omili bo‘lib, uning rivoji fuqarolarning siyosiy ongini kuchaytiradi, jamiyatning demokratik rivojlanishini ta‘minlaydi, qonun ustuvorligini mustahkamlaydi. Konstitutsiyaning yangi tahriri fuqarolarning huquqiy savodxonligini oshirish, konstitutsiyaviy qadriyatlarni chuqur singdirish uchun qulay shart-sharoit yaratdi. Endilikda asosiy vazifa — ushbu qadriyatlarning hayotga to‘liq joriy etilishini ta‘minlashdir.

Konstitutsiyaviy huquqiy madaniyat Yangi O‘zbekiston taraqqiyoti uchun strategik omil bo‘lib, jamiyatning huquqiy ongini yuksaltirish, inson huquqlarini ta‘minlash, adolat ustuvorligini qaror toptirish va davlat boshqaruvidagi shaffoflikni kuchaytirishda muhim ahamiyatga ega.

Yangi O‘zbekiston islohotlarining mazmuni shundan dalolat beradiki, konstitutsiyaviy madaniyat nafaqat huquqiy tushuncha, balki ijtimoiy ongning yangi bosqichi — **fuqarolik mas’uliyati va davlatga daxldorlik hissining shakllanishidir.**

Shu bois konstitutsiyaviy madaniyatni oshirish davlat siyosatining uzluksiz, izchil yo‘nalishi sifatida davom ettirilishi dolzarb vazifa bo‘lib qoladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi (2023-yil tahriri).
2. A.Saidov. “Yangi Konstitutsiyasi” Darslik-xrestomatiya. – Toshkent, 2025.
3. Qosimov B., Xudoyberdiyev A. Huquqiy madaniyat asoslari. – Toshkent, 2020.
4. Abdullayev A. Konstitutsiyaviy huquq va islohotlar. – Toshkent, 2021.
5. BMT: Human Rights Education – UN Declaration, 2011.
6. OECD: Open Government and Civic Participation Reports, 2020.
7. European Commission for Democracy through Law (Venice Commission) materiallari.
8. “Huquq”, “Adolat”, “Demokratiya va huquq” jurnallarining maxsus sonlari.